

Oszczędności i długi Polaków

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Oszczędności.....	1
Długi i kredyty.....	3
Zaległości w bieżących opłatach.....	6

Od szesnastu lat pytamy Polaków o stan ich oszczędności oraz poziom zadłużenia. W marcu¹ zrobiliśmy to ponownie. Ostatni raz poruszyliśmy ten temat w kwietniu ubiegłego roku, wkrótce po wybuchu wojny na Ukrainie. Jedenaście miesięcy dzielące te dwa pomiary było bez wątpienia okresem dużej niepewności politycznej, ale i gospodarczej, a poziom inflacji osiągał w tym czasie rekordowe wyniki. Czy te czynniki wpłynęły na sposób zarządzania przez Polaków domowymi budżetami?

OSZCZĘDNOŚCI

Nieco ponad połowa badanych (54%) deklaruje, że ich gospodarstwa domowe posiadają oszczędności, co stanowi 4-punktowy spadek w stosunku do poprzedniego roku. Do wybuchu pandemii COVID-19 odsetek ten szybko rósł przy każdym kolejnym pomiarze, osiągając w marcu 2020 roku poziom prawie trzykrotnie wyższy niż w 2007 roku (61% wobec 23%), kiedy po raz pierwszy zadawaliśmy Polakom te pytania. Wraz z nastaniem pandemii koronawirusa trend wzrostowy wyraźnie się załamał, jednak udział badanych deklarujących posiadanie oszczędności ani razu nie spadł w tym czasie poniżej 50% i wciąż pozostaje wyższy niż choćby w 2017 roku.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (395) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

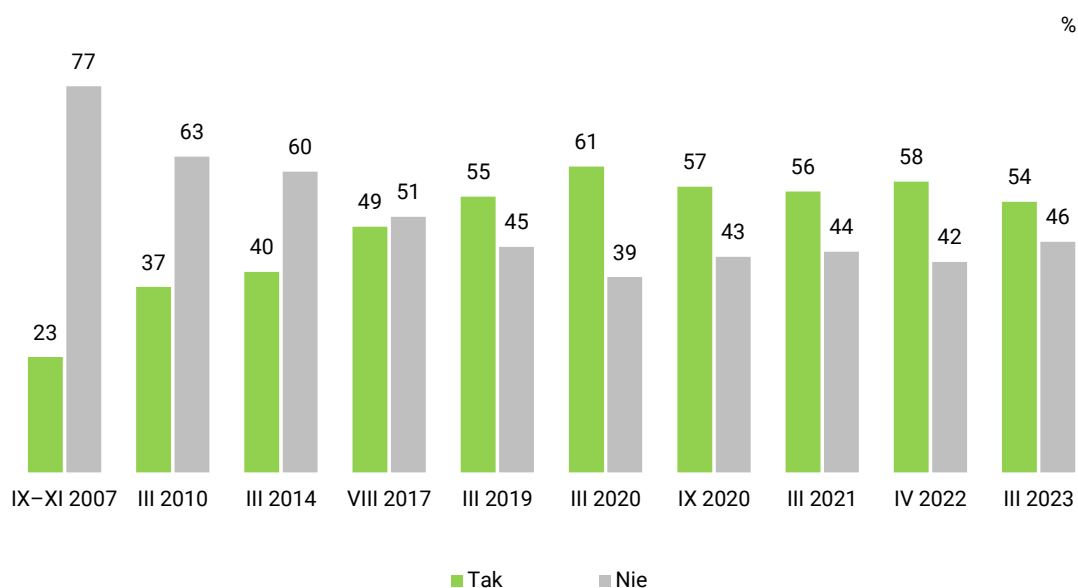
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 marca 2023 roku na próbie liczącej 993 osoby (w tym: 58,0% metodą CAPI, 24,6% – CATI i 17,4% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe posiada oszczędności pieniężne?*

* Pominięto odmowy odpowiedzi

Deklaracje posiadania oszczędności są częstsze wśród badanych lepiej sytuowanych (83% w grupie osób o dochodach *per capita* wynoszących 4000 zł lub więcej wobec 30% wśród uzyskujących dochody poniżej 1499 zł na osobę), dobrze oceniających swoją sytuację materialną (70% wobec 8% wśród oceniających ją jako złą) i raczej młodszych (64% w grupie wiekowej 25–34 lata wobec 43% wśród najstarszych badanych) – zob. tabelę aneksową 1. Istotną rolę odgrywa tutaj poziom wykształcenia respondentów: im jest wyższy, tym częściej deklarują oni posiadanie oszczędności.

TABELA 1

Poziom wykształcenia	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe posiada oszczędności pieniężne?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Podstawowe lub gimnazjalne	30	70
Zasadnicze zawodowe	42	58
Średnie	58	42
Wyższe	73	27

Podobnie jak przy wszystkich poprzednich pomiarach zdecydowana większość badanych posiadających oszczędności (75%) stwierdziła, że mogłaby utrzymywać się ze zgromadzonych środków finansowych bez obniżania dotychczasowego poziomu życia przez co najmniej dwa miesiące. 13% ankietowanych mogłoby żyć z nich przez około miesiąc, a krócej niż miesiąc zaledwie 1% (to najniższy wynik w ciągu ostatnich szesnastu lat). Warto przy tym zauważyć, że od 2017 roku obserwujemy bardzo nieznaczne zmiany w tym zakresie.

TABELA 2

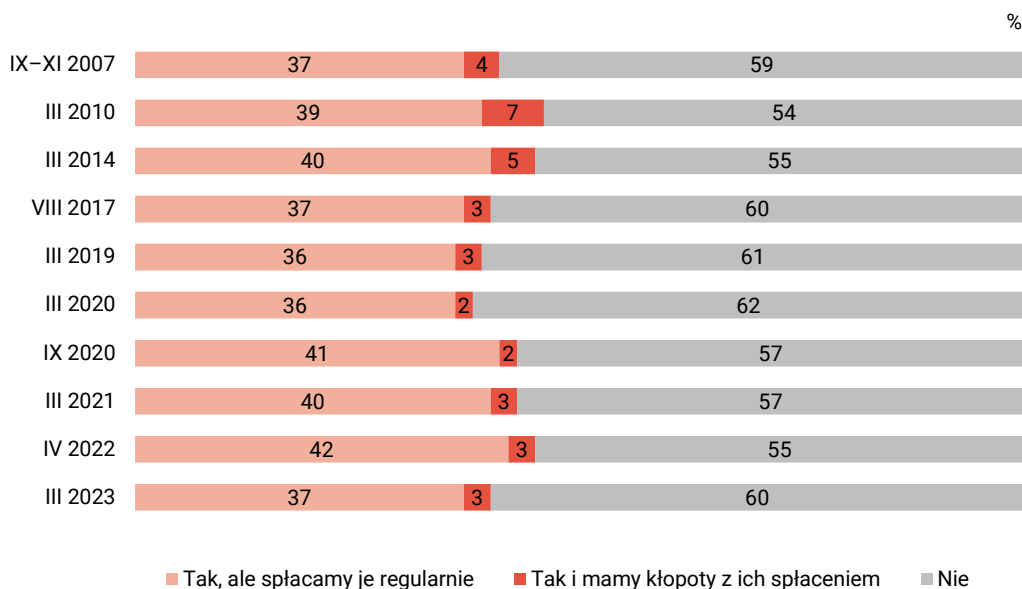
Jak Pan(i) sądzi, gdyby była potrzeba przeznaczenia wszystkich Państwa oszczędności na bieżące utrzymanie i wydatki, jak długo byliby Państwo w stanie żyć ze zgromadzonych zasobów finansowych, nie obniżając dotychczasowego poziomu życia?

	Wskazania respondentów, którzy zadeklarowali, że ich gospodarstwa domowe posiadają oszczędności (według terminów realizacji badań)																			
	IX-XI 2007 N=8773		III 2010 N=342		III 2014 N=412		VIII 2017 N=464		III 2019 N=475		III 2020 N=502		IX 2020 N=525		III 2021 N=568		IV 2022 N=548		III 2023 N=481	
	w procentach																			
Najwyżej kilka dni	2		2		2		1		1		1		0		0		1		0	
Mniej więcej tydzień	2	9	2	7	2	7	1	4	0	3	1	4	1	4	1	4	1	5	0	1
2-3 tygodnie	5		3		3		2		2		2		2		3		3		1	
Okolo miesiąca	17	17	16	16	15	15	11	11	10	10	11	11	14	14	10	10	11	11	13	13
2-3 miesiące	26		24		20		25		25		23		24		24		24		21	
4-6 miesięcy	22	72	22	65	26	65	25	77	27	75	29	78	29	75	28	78	29	75	25	75
Jeszcze dłużej	24		19		19		27		23		26		22		26		22		29	
Trudno powiedzieć	2	2	12	12	12	12	8	8	12	12	7	7	8	8	8	8	9	9	10	10

DŁUGI I KREDYTY

Dwie piąte Polaków (40%) zadeklarowało, że ich gospodarstwa domowe mają aktualnie do spłacenia jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty (przy czym tylko 3% stwierdziło, że ma trudności z ich uregulowaniem). Wynik ten stanowi 5-punktowy spadek w stosunku do pomiaru sprzed roku, co można zapewne tłumaczyć obawami przed zadłużaniem się czy zaciąganiem kredytów w warunkach rosnącej inflacji i wysokich stóp procentowych. Warto przy tym zauważyć, że odsetek ten – choć niższy od ubiegłorocznego – nie stanowi odchylenia od normy. Identyczne wartości notowaliśmy choćby w 2017 roku, niewyróżniającym się szczególnie trudną sytuacją ekonomiczną.

RYS. 2. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma obecnie do spłacenia jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty?*

* Pominięto odmowy odpowiedzi

Posiadanie długów wyjątkowo często zgłaszają osoby w przedziale wiekowym 35–44 lata (64%), lepiej wykształcone (48% z wykształceniem wyższym wobec 31% z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym) oraz źle oceniające swoją sytuację materialną (58% wobec 37% wśród oceniających ją jako dobrą) – zob. tabelę aneksową 3. Podobnie jak rok temu stwierdzamy też ciekawą, bardzo wyraźną zależność między zadłużeniem badanych a ich uczestnictwem w praktykach religijnych: im częstsze praktyki, tym rzadsze deklaracje posiadania długów.

TABELA 3

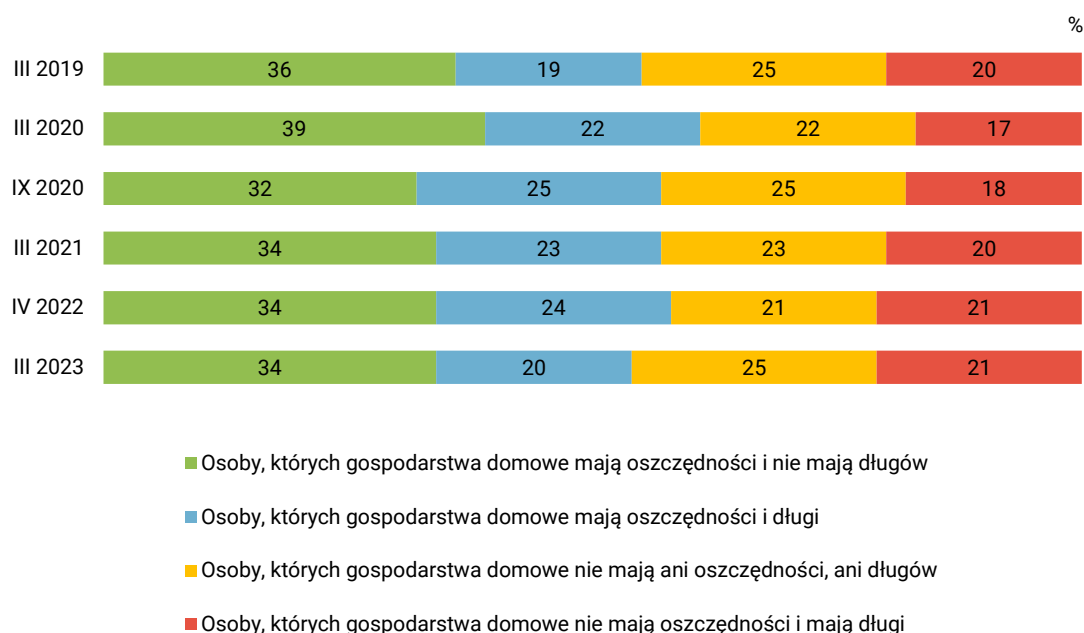
Udział w praktykach religijnych:	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma obecnie do spłacenia jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty?		
	Tak, ale spłacamy je regularnie	Tak i mamy kłopoty z ich spłaceniem	Nie
	w procentach		
Kilka razy w tygodniu	19	0	81
Raz w tygodniu	28	3	69
1–2 razy w miesiącu	38	2	60
Kilka razy w roku	45	3	52
W ogóle nie uczestniczy	44	6	50

Po zestawieniu ze sobą odpowiedzi na pytania o oszczędności i długi wyszczególniliśmy cztery grupy badanych, których gospodarstwa domowe: 1) mają oszczędności, nie posiadając przy tym długów; 2) mają oszczędności oraz długi; 3) nie mają ani oszczędności, ani długów; 4) nie mają oszczędności, ale mają długi. Podobnie jak przy poprzednich pomiarach najliczniejsza okazała się pierwsza grupa, znajdująca się w najkorzystniejszym położeniu – badani, których gospodarstwa domowe posiadają oszczędności, ale nie mają żadnych długów, stanowią jedną trzecią wszystkich respondentów (34%). Co piąty ankietowany (20%) deklaruje posiadanie zarówno oszczędności, jak i długów. Co czwarty badany (25%) należy do kategorii nieposiadającej ani oszczędności, ani długów, a nieco mniej (21%) do grupy znajdującej się w najtrudniejszym położeniu – nieposiadającej oszczędności, ale posiadającej długi.

Wyniki te są uderzająco podobne do tych sprzed roku. Nieznaczna zmiana widoczna jest dopiero przy porównaniu z danymi tuż przed wybuchu pandemii, z marca 2020 roku. Wtedy grupa znajdująca się w najlepszej sytuacji – posiadająca oszczędności, ale nieposiadająca żadnych długów – była reprezentowana przez blisko dwie piąte badanych (39%, czyli o 5 punktów procentowych więcej niż obecnie), a grupa znajdująca się w najmniej korzystnym położeniu – nieposiadająca żadnych oszczędności, a posiadająca długi – liczyła 17%, czyli o 4 punkty procentowe mniej niż obecnie.

CBOS

RYS. 3. Oszczędności i długi Polaków

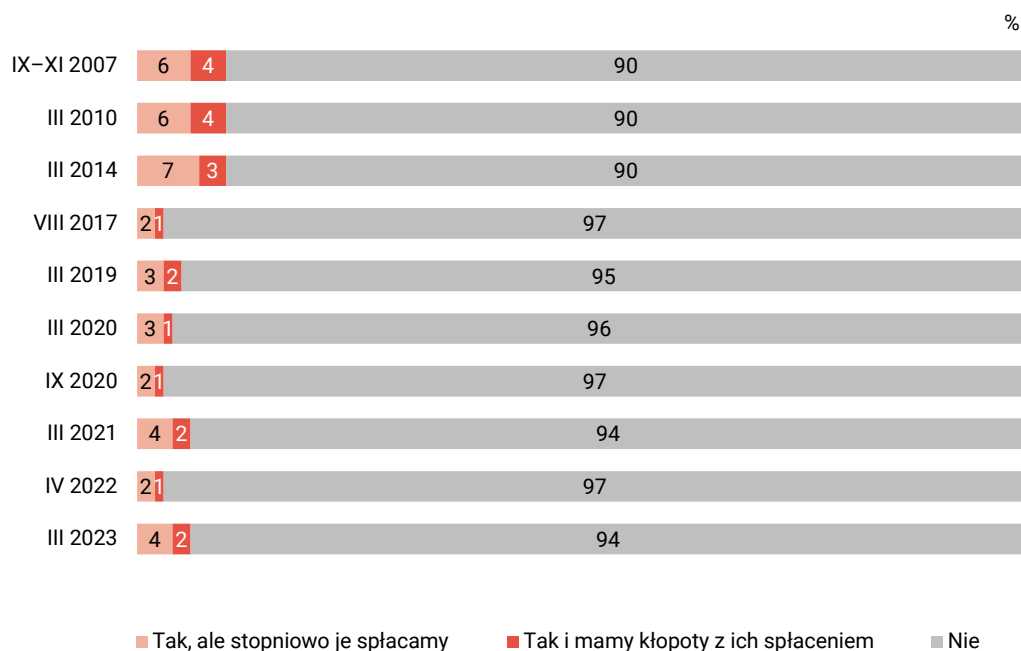

ZALEGŁOŚCI W BIEŻĄCYCH OPŁATACH

Ogromna większość badanych (94%) deklaruje, że ich gospodarstwa domowe nie mają do uregulowania żadnych zaległych należności bieżących, takich jak czynsz, opłaty za elektryczność, telefon czy zaległe podatki. Tylko 6% respondentów posiada takie nieuregulowane zobowiązania, w tym 2% twierdzi, że ma kłopoty z ich pokryciem. Mamy tu do czynienia z 3-punktowym wzrostem odsetka osób z zaległymi należnościami bieżącymi w stosunku do poprzedniego pomiaru, choć warto zauważyć, że jeszcze w 2021 roku wyniki były identyczne jak teraz. Ogółem od kilku lat odsetki te niewiele się zmieniają, zauważalnie wyższe były w latach 2007-2014, kiedy utrzymywały się na poziomie 10%.

CBOS

RYS. 4. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma do spłacenia jakieś zaległe należności (np. za czynsz, elektryczność, telefon, zaległe podatki)?

Nieuregulowane należności bieżące częściej deklarują badani w grupie wiekowej 35-44 lata (12%), posiadający najniższe dochody *per capita* (12% w grupie o dochodach do 1499 zł na osobę) oraz źle oceniający swoją sytuację materialną (aż 28%). Spośród grup społeczno-zawodowych wyróżniają się pod tym względem zwłaszcza renciści (20%) – zob. tabelę aneksową 5.

Deklaracje Polaków dotyczące posiadania oszczędności i długów utrzymują się na poziomach bardzo zbliżonych do tych sprzed roku. Nieco ponad połowa badanych ma oszczędności, a trzy czwarte spośród nich twierdzi, że mogłaby się za nie utrzymać przez co najmniej dwa miesiące. Dwie piąte respondentów przyznaje, że ich gospodarstwa domowe mają jakieś długi lub kredyty, ale bardzo niewielki procent zgłasza trudności z ich spłacaniem. Niemal równie znikomy odsetek deklaruje, że ma problem z pokrywaniem bieżących należności, takich jak czynsz czy podatki.

Opracował

Jonathan Scovil